

Finansdepartementet
Ert dnr: Fi2025/01916

Remissyttrande – Europeiska kommissionens förslag till en europeisk konkurrenskraftsfond inom ramen för nästa fleråriga budgetram 2028–2034

Sammanfattning

Region Kalmar län har via Finansdepartementet fått möjlighet att lämna remissyttranden på Europeiska kommissionens förslag till en ny europeisk konkurrenskraftsfond inom ramen för nästa fleråriga budgetram 2028–2034. Regionerna har det regionala utvecklingsansvaret enligt lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar och har i uppdrag att samordna de regionala utvecklingsinsatserna i respektive region.

Sedan några år tillbaka har EU-kommissionen infört ett villkor för program inom EU:s sammanhållningspolitik om skrivningar om regionala styrkeområden och områden av särskild betydelse för den regionala utvecklingen för att främja forskning och innovation för hållbar och smart ekonomisk omställningen (smart specialisering). Målsättningen med smart specialisering och europeiska konkurrenskraftsfonden är överlappande. Den nya fonden samlar 14 pågående EU-program och kommer därmed bidra till ett minskat antal av fonder och program.

Yttrande

Region Kalmar län har granskat EU kommissionens förslag till en europeisk konkurrenskraftsfond för perioden 2028-2034. Region Kalmar län utgår i sitt svar från det regionala arbetet med innovationsfrämjande och konkurrensstärkande insatser samt samarbetet med regionerna Jönköpings län, Kronobergs län och Gotland i genomförandet av de regionala smarta specialiseringsstrategierna. Skog och trä, industriell utveckling, digital tjänsteutveckling, besöksnäring, livsmedel är strategiska områden i de regionala innovationsekosystemen i NUTS 2 område Småland och Öarna.

Generella ställningstaganden

Region Kalmar län ställer sig positiv till en europeisk konkurrenskraftsfond (EKF) med fokus på ren omställning och utfasning av fossila bränslen i industrin, hälsa och bioekonomi samt digitalt ledarskap, säkerhet och försvar. Det är dock viktigt att det finns ett helhetstänk och kontinuitet i det europeiska stödsystemet så att stödmottagare har lätt att hitta rätt och att det finns stöd för alla delar i systemet. Det gäller hela värdekedjan i produktutveckling, men även i stödsystemen, från uppbyggnad av kapacitet till utveckling av spets.

Region Kalmar län ser med oro att det inte finns skrivningar i förordningen om regionala styrkeområden eller lokal/regional nivå som aktör, vilket anses som viktig för platsbaserad utveckling. Strukturer och arbetssätt som har byggts upp bör utnyttjas även i samband med EKF:n. Europa behöver bygga upp mångsidiga innovationsmiljöer för den gröna och digitala omställningen, där underleverantörer ska vara lika delaktiga som producenter av slutprodukterna – något som de regionala strukturerna har jobbat för under många år.

Region Kalmar län ser positivt på att potentialen i svagare regioner ska nyttjas och att den ska stärkas, men det framgår inte av förordningen hur verktygen kan användas av den regionala nivån för att bygga upp kapacitet och stärka SMF. Kommer systemen för rådgivning, samarbete med små och medelstora företag samt kompetensutveckling knyta an till bestående regionala strukturer och arbetssätt? Kunskap om regionala förhållanden, aktörer och samarbeten är avgörande för att kunna stötta SMF. Region Kalmar län anser därför att förordningen borde anknyta tydligt till den regionala nivån.

För att kunna uppnå en andäkt regional förankring i det aktuella förslaget måste svenska regeringen i dialog med både regionerna och EU-kommissionen tydligt påverka arbetsprogrammen och säkerställa att svenska experter, inklusive företrädare från regionala innovationsekosystem finns i styrande och rådgivande nämnder och kommittéer.

Ställningstaganden kring förslaget om synergier med nationella och regionala partnerskapsplaner (NRPP)

I samband med förslaget om synergier mellan NRPP och europeiska konkurrenskraftsfonden är Region Kalmar län kritisk till möjligheten att omfördela medel från NRPP till EKF. Det finns en fara att omfördelningen kommer stötta stora aktörer och att detta kommer att påverka utvecklingsmöjligheterna i svagare regioner negativt.

Samma gäller en ”seal of excellens” eller konkurrenskraftsstämpel från EKF som föreslås i förordningstexten. En konkurrenskraftsstämpel kommer enligt liggande förslag inte bygga på en regional bedömning utan på bedömning av kommittéer som inte har kunskap om regionala förhållanden och behov. Våra erfarenheter visar dock tydligt att en bra regional förankring oftast är en förutsättning för framgångsrika projekt och att avsaknad av regional förankring kan leda till att en sats inte lyckas. Region Kalmar län ser det

därför som angeläget att ekonomiska medel kan fördelas på regional nivå med kunskap om regionala förhållanden.

Ställningstaganden kring förslagen om medelsfördelning, anbudsförfaranden och prestationsbaserat stöd

En budgetfördelning på 50 % föreslås av medlen som ska gå till strategiska investeringar och 50 % av medlen som ska vara konkurrensutsatta. Region Kalmar län ser en tydlig risk att konkurrensutsatta anbudsförfaranden leder till en situation där merparten av stödmottagarna kommer vara stora aktörer – även om SMF och start-upp uttryckligen nämns som målgrupp. Erfarenheter från EU-programmet Horisont Europa visar att små aktörer inte kan lägga tid och arbetskraft på en ansökan där chansen att få stödet är minimalt och där man konkurrerar med hela Europa.

En prestationsbaserad modell innebär vidare en risk att projekt med ”säkra resultat” prioriteras framför de mer innovativa/utforskande projekten. Något som talar emot EU:s målsättningen att öka innovation och konkurrenskraft. För att kunna hitta innovativa lösningar behöver projekt kunna vara utforskande. EKF kommer inte kunna bidra till en mångfald innovativa miljöer om bidragen blir prestationsbaserade.

Slutligen vill Region Kalmar län poängtera några ytterligare brister i förslaget:

- Oklart vilka kriterier som gäller för att få stöd från EKF (lämnas till senare beslut om olika arbetsprogram som EU-kommissionen ska anta i genomförandeakter).
- Oroande att förordningen inte nämner stöd till utveckling av testbäddar. Testbäddar utgör en viktig infrastruktur för innovationer och utforskande projekt.
- Scale-ups nämns inte i listan över målgrupper för stöd (artikel 29). Det finns dock ett stort behov av finansieringsstöd för scale-ups i fasen mellan uppfinning och etablering – något som tydlig finns med i konkurrenskraftskompassen.
- Life-verksamheter definieras ej i förordningen (artikel 33), det borde definieras.

Ingeborg Eriksson
Regiondirektör
Region Kalmar län